

ARTICLES CENTRALS

El moviment olímpic modern i la pau

Dora Pallis

Subdirectora del Centre Internacional de la Treva Olímpica i membre de l'Acadèmia Olímpica Internacional

Cada dos anys, les nacions del món es reuneixen, en presència de la bandera dels Jocs Olímpics i de la flama eterna, per competir de manera amistosa i sota el signe de l'esportivitat. Els millors atletes mundials competeixen acarnissadament. Però els enemics es converteixen en adversaris cordials, que enlluernen tothom amb les seves proeses esportives i inspiren el món transmetent l'esperança que l'esperit d'amistat es pugui estendre més enllà dels Jocs.

Més que cap altre esdeveniment esportiu global, els Jocs Olímpics pertanyen a tota la humanitat. I la seva essència és la coexistència pacífica. Pierre de Coubertin, el pare fundador del moviment olímpic modern, creia que l'entesa mútua era un valor fonamental que podia contribuir a la pau mundial. Segons la seva opinió, els renascuts Jocs Olímpics oferirien als joves d'arreu del món una oportunitat per reconciliar-se i familiaritzar-se amb les tradicions locals, deixant enrere la ignorància i els prejudicis associats a la mateixa ¹.

La Carta Olímpica és un document primordial en la relació entre esport i pau. Segons estableix: “L'objectiu de l'olimpisme és posar sempre l'esport al servei del desenvolupament harmònic de l'home a fi d'afavorir l'establiment d'una societat pacífica i compromesa amb el manteniment de la dignitat humana” i “el moviment olímpic té per objectiu contribuir a construir un món pacífic i millor, educant la joventut a través de l'esport” ².

El moviment olímpic, a diferència de les Nacions Unides i d'altres organitzacions, no busca formes de coexistència pacífica a través del dret internacional amb mitjans

polítics, sinó que compta amb els seus propis mitjans: les cerimònies dels Jocs Olímpics, el model de conducta dels atletes i la seva contribució a la millora de la societat, la vila olímpica, els relleus de la torxa i la formació. Aquest conjunt d'activitats contribueix a crear un món millor i més pacífic. Els Jocs Olímpics proporcionen el marc per a una competició atlètica pacífica, uneixen les persones de tot el món i els relleus de la torxa constitueixen un potent símbol de pau, una expressió de cooperació pacífica entre éssers humans i entre països.

“ El vincle entre els Jocs i la pau ha assolit nous nivells amb els esforços del COI per revivir l'antiga tradició de la treva olímpica ”

Des de 1992, el vincle entre els Jocs Olímpics i la pau ha assolit nous nivells, amb els esforços del Comitè Olímpic Internacional (COI) per revivir l'antiga tradició de la treva olímpica. Segons l'antic mite olímpic, el rei Ífit d'Èlide, en el seu intent d'establir la pau, va anar a visitar l'oracle de Delfos. Va rebre el consell de trencar el cicle de conflictes cada quatre anys substituint la guerra per una competició atlètica amistosa. Va buscar la col·laboració del rei Licurg d'Esparta i del rei Clístenes de Pisa, amb els quals va acordar establir una treva, que van anomenar “ekecheiria”, i recuperar els Jocs Olímpics a Olímpia.

El 1993 constitueix una fita en la història de l'olimpisme, ja que va ser aprovada per unanimitat a les Nacions Unides la primera resolució de suport a la treva olímpica. Des d'aleshores, cada dos anys, l'Assemblea General de l'ONU aprova per unanimitat el compliment de la treva olímpica. Més tard, el juliol de 2000, el COI va establir la Fundació Internacional per a la Treva Olímpica i el seu òrgan operatiu, el Centre Internacional per a la Treva Olímpica, per convertir el compromís del moviment olímpic amb la promoció dels seus principis de pau en accions concretes. La missió del Centre és promoure l'ideal olímpic, servir la pau, l'amistat i l'entesa internacional i donar suport a la treva olímpica; i promoure una cultura de la pau, mitjançant una combinació d'iniciatives globals i locals i la mobilització de líders, atletes i joves del

món que donen suport a la causa de l'esport i la pau.

El significat de la treva olímpica avui

La treva olímpica no és un armistici, no és un procés polític i no hi ha garantia que sigui respectada. Es tracta d'un procés voluntari, al qual els Estats presten el seu suport lliurement i que està directament relacionat amb l'esport i els valors de l'olimpisme. La treva olímpica no condueix, necessàriament, al final permanent dels combats; utilitza l'esport i l'esperit del joc net per promoure ideals com el respecte, la comprensió, la tolerància i la coexistència.

Des del ressorgiment dels Jocs Olímpics moderns, s'han produït una sèrie d'èxits, petits però significatius, que demostren que els Jocs Olímpics ajuden a fomentar el diàleg i l'entesa i proporcionen inspiració i una valuosa oportunitat per a la resolució pacífica dels conflictes. Seguidament s'assenyalen, de manera sintètica, alguns dels esmentats èxits.

Berlín 1936: Probablement no hi ha res que demostrï millor la força de l'esport com la història dels atletes Jesse Owens i Luz Long. Owens, nord-americà d'origen afroamericà, ja havia guanyat l'or dues vegades als 100 metres i als 200 metres. En aquell estiu de 1936, l'estadi era ple a vessar quan Owens es va començar a preparar per al salt de llargada. A la prova classificatòria va estar a punt de ser eliminat, abans de realitzar l'últim salt, el seu únic contrincant amb possibilitats l'alemany Ludwig "Luz" Long, li va aconsellar com havia de saltar, fet que li va permetre arribar a la final. L'endemà, ja en la disputa per les medalles en el cinquè intent ambdós estaven empatats a 7,89 metres, un nou rècord olímpic. En l'últim salt, Owens va assolir els 8,06 metres i va guanyar l'or. Long va guanyar la plata. Hitler va abandonar furiós l'estadi, sense reconèixer la victòria del nord-americà. Els dos homes es van abraçar, victorejats pel públic, i entre ells es va crear un vincle que va perdurar durant anys, més enllà de la guerra, la ideologia i la divisió racial.

“ Els Jocs Olímpics ajuden a fomentar el diàleg i l’entesa, i proporcionen inspiració i una valuosa oportunitat per a la resolució pacífica dels conflictes ”

Barcelona 1992: Sud-àfrica va participar en els Jocs amb un equip mixt d’atletes blancs i negres. La presència de Nelson Mandela va ser un gest simbòlic de reconciliació, després d’anys de lluita en favor dels drets humans.

Lillehammer 1994 (Jocs d’Hivern): Aquell any va ser proclamat Any Internacional de l’Esport i l’Ideal Olímpic per les Nacions Unides. La crida perquè es respectés la treva olímpica va permetre que els atletes de l’antiga Iugoslàvia, esquinçada per la guerra, hi poguessin participar. Va ser la primera vegada en la història moderna dels Jocs Olímpics que es respectava la treva olímpica.

Sidney 2000: Corea del Sud i Corea del Nord van desfilat juntes a l’estadi durant la cerimònia inaugural, sota una sola bandera que representava la península de Corea.

Atenes 2004: De nou al seu lloc de naixement, els Jocs van ser testimonis de la participació de l’Afganistan i l’Iraq, dos països designats pels conflictes. Aquesta presència, plena de simbolisme, va ser molt ben rebuda i va mostrar al món el poder de l’esport per reunificar i reconstruir. Durant l’espectacle previ a la cerimònia inaugural va ser retransmès un vídeo amb un missatge del Secretari General de les Nacions Unides, Kofi Annan, reconeixent la contribució de l’olimpisme i de la treva olímpica. En els Jocs de 2004, es va iniciar la tradició que personalitats i atletes firmessin al mur de la treva olímpica. Des d’aleshores, líders mundials i grans atletes donen el seu suport a la treva olímpica en un mur construït especialment a cada edició dels Jocs Olímpics.

“ L'esport i els Jocs Olímpics no imposaran la pau, però poden servir d'inspiració ”

Torí 2006 (Jocs d'Hivern): En la cerimònia inaugural, el president del COI, Jacques Rogge, va fer una ferma crida a la pau sobre el fons d'un impressionant colom compost per cossos humans i una cançó dedicada a la pau, interpretada per Yoko Ono i Peter Gabriel. El comitè organitzador de Torí va fomentar el concepte de treva olímpica i durant l'any previ als Jocs, per primera vegada, es va dur a terme un ampli programa nacional d'activitats i conferències sobre la promoció de la pau a través de l'esport.

Pequín 2008: Es va inaugurar el mur de la pau i l'amistat a la Vila Olímpica de Pequín durant una acolorida cerimònia, on es van poder veure imatges de joves fent una crida a la pau. Dos atletes participants en la prova de tir, Nino Salukvadze, de Geòrgia, i Natalia Paderina, de Rússia, es van abraçar en la cerimònia de lliurament de les medalles malgrat el conflicte armat que enfrontava els seus respectius països.

Londres 2012: En la cerimònia inaugural tothom va poder veure el Secretari General de l'ONU, Ban Ki-Moon, portar amb orgull la bandera olímpica i recórrer amb la torxa els relleus del Comitè Organitzador dels Jocs Olímpics i Paralímpics. Això posa de manifest que el sentit de la pau i la treva tenen cada vegada una major importància en els Jocs moderns. A la Vila Olímpica es van instal·lar diversos murs de signatures de modern disseny compostes per múltiples tanques transparents. La totalitat de les 204 organitzacions olímpiques nacionals, representades pels caps de les delegacions, van signar el mur.

Rio 2016: Per a la celebració dels pròxims Jocs, aquest estiu, el COI ha creat l'“Equip d'Atletes Refugiats Olímpics”, que serà tractat com tots els altres equips dels 206 comitès olímpics nacionals i desfilarà sota la bandera olímpica en la cerimònia inaugural.

Crec fermament que el moviment olímpic pot tenir un paper significatiu al món actual i que l'olimpisme i la treva olímpica poden donar al món una gran oportunitat. El que

falta és inspiració, esperança, optimisme, visió, ànima! L'esport i els Jocs Olímpics no imposaran la pau, però poden servir d'inspiració. Utilitzarem aquesta inspiració per fomentar el diàleg i per donar a la humanitat la possibilitat d'imaginar la pau... la pau inspirada per l'esport.

1. Georgiadis, Olympic revival, op. cit., pàg. 94.

2. Carta Olímpica (vigent des del 7 de juliol de 2007), COI, Lausana, octubre de 2007, pàg. 11 i pàg. 13.

Photography : UN Photo/Logan Abassi

© Generalitat de Catalunya